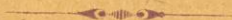

KASIMIR LEINON

RUNOKOKEITA

EMMALAN ELLI

Novelli

PORVOOSSA

WERNER SÖDERSTRÖM

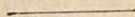
KASIMIR LEINO

RUNOKOKEITA

EMMALAN ELLI

NOVELLI

KIRJOITTI

KASIMIR LEINO

PORVOOSSA

WERNER SÖDERSTRÖM

PORVOOSSA 1886,
G. L. Söderström'in kirjapainossa.

LUKIJALLE.

Luonnon kaiken tutkijalle
Onpi yhden arvoinen,
Onko vuokko, onko kielo
Vaiko ruusu kaunoinen.

Kaikkea hän harrastaapi,
Tarkastellen, tutkien,
Jotta luonnon ilmaukset
Kerran sais hän selvillen.

Suur' on luonto, suuri taivas,
Monet kätkee ihmehet.
Kuitenkin on heidän lainen
Ihmissy'än ja -tuntehet.

Joka pyrkii ihmissielun
Tuntehia selvittäään,
Ei se etsi lauleluita
Mainemiesten yksistään.

I.

Ämmä-koskella.

Yö usva-verhollansa jo kattaa kaiken maan
Ja taivahalle kuuhut jo käypi loistamaan.
Ei kuulu ihmisääntä, ei laulu lintujen,
Ja unen helmaan kaikki jo vaipuu uupuen.

Vaan viel ei uinu Ämmä, mi pauhaa, hyrskyää,
Ja kallioita vasten se ryntää, jyskyää —
Nuo vahto-lainekuohut ne kulkee kulkuaan,
Ei estää heitä talvi voi jäähyt-vaipallaan.

Taivaalle vesi pärskyy kuin helmikaste vain
Hohtoisan taivaskaaren helteellä heijastain,
Ja kuohut kehtohonsa ne käyvät laulaen,
Näin luulin kuunnellessa ma soivan sanat sen:

Pois olo orjan, pois sidekahleet!
Ämmä se tietänsä vyöryvi vain.
Kyllähän koittavat ihmiset ahneet
Vangita aaltoja armahiain,

Vaan vapautta, ku koittavi sortaa,
Sen minä nielen, pirstaksi lyön!
Estehet eestäni helppo on murtaa,
Kuohut ne riemulla toimivat työn.

Valppaana hyrskyen matkani kuljen,
Kunnes mä rauhan järvessä saan.

Voimalla kuiluhun kuohuni suljen,
Nuo iki uhkuvat lähteet maan.

Oi jospa kansani lauluni mielen,
Oi jospa Suomeni sen tajuais,
Kohta se katkois kahlehet kielen —
Näinhän se oikein kansaksi sais!

Silloinpa sointuis yhtehen soittoon
Laulelot Väinön syntymämaan,
Silloinpa miehissä työhön ja voittoon
Rientäisi nuoriso kilpailemaan.

Väinämön kantelo, jällehen uusi,
Raikkahin riemuin helkkyen sois!
Hurmaten kuulisi kankahan kuusi,
Honka ja koivukin korvana ois!

Niin — joka koittaa kahlehin voittaa,
Kohta sä niele, pirstaksi lyö!
Pauhulla Ämmäkin laulua soittaa,
Kummanki kilvessä: vapaus, työ!

Näin kuului Ämmän pauhu, näin soitto sorja sen
Ja sitä ijät kaiket se laulaa kansallen.
Jos kansa joskus torkkuu, ei Ämmä torkukaan,
Vaan yöt ja päivät laulaa vapauden lauluun.

Napuen tappelu.

(17¹⁰/₂14).

Kun sarkasodan sauhu jo alkoi haihtumaan,
Kun hurme-rusko aamuun keväiseen vaihtumaan,
Niin silloin sodan soihtu taas liekkiin leimahtaa
Ja „Ison vihan“ kauhut ne mieltä kauhistaa.

Jo vuosi veritulva kirkolla Pälkäneen
Ja tsaarin julmat joukot vyöryivät edelleen.
Ei auta uljuus miesten, ei taito päällikön,
Kun ylivoimin Ryssä tekee rynnäkön.

Viel' kumminkahan toivo ei ollut sammunut,
Armfelt'in viel' ei miehuus ja rohkeus loppunut:
Hän vielä kerran päättää nyt koittaa onneaan,
Vapautta maansa puolta tai käydä kuolemaan.

— Yö talven synkkä sulkee helmaansa mantereen
Ja kolkko, kylmä viima käy yli tantereen,
Ei tuli tuika tähden kannella taivahan,
Vaan lumituisku peittää tuon öisen maiseman.
Tää raskas talven luonto se mielet painostaa,
Napuen taistotanner unisna uinahtaa.

Tuoss' seisoo Suomen joukko, vilussa värjöttää,
Se päivää kolme saanut jo siin' on viivähtää.
— Ken tuolla? Kiväriinsä mies siinä nojautuu,
Hän näyttää unelmoivan, silmänsä ummistuu.
Maan onnen iltaruskon hän näkee aatteissaan
Ja Suomen sydänverta virtaavan tulvillaan.

Hän näkee vaimon, lapset, kotinsa armahan
Vihollisjoukon julman saaliiksi joutuvan;
Ja hikihelmet tihkuu jalolle otsalleen
Ja viima kylmä jääksi se hyytää kyöneleen. —

Häipyen pois sumut yöhyen haihtuu,
 Talvinen päivyt jo koittavi taas.
 Tummaksi koitoksi tuiskut jo vaihtuu —
 Veikkoni! vaarassa häilyvi maas!

Raittiina seisovi yöllinen vahti,
 Silmänsä säihkyi, rintansa lyö.
 Riemuten raikui torvien tahti,
 Nytpähän alkavi päättävä työ.

Taistohon, voittoon, vaikkapa kuoloon,
 Kunhan se kunnian seppelen tuo!
 Huoleti tantere hurmetta juokoon,
 Huoleti juoskohon lämpöinen vuo!

Maa isiemme kun mainehen korjaa,
 Urhot ne uhriksi joutukohon!
 Liehuos lippu ja soikohon sorjaa
 Marssia! Voittoon, taistelohon!

Ja vanha sotamiesi se tutkii asettaan,
 Ja Suomen onnetarkin hymyilee suruissaan.
 Armfeltin valpas silmä se kenttää katsastaa,
 Vihollisjoukon määrää hän tutkii. tarkastaa:
 „Nyt, poi'at, kahta suuremp' vihollisjoukko on,
 Nyt näyttäkää, ett' luottaa voi teidän kuntohon!“

Näin lausui. Luodit lentää ja kuulat vingahtaa,
 Jyrähtää tanner alla ja jääkin vongahtaa,
 Ja vapaat kalvat kalskuu ja tulta tupruaa,
 Ja salon sauhu peittää ja torvet toittottaa!
 — Ei eisty Ryssän joukko, ei eisty Galitzin,
 Kahdesti Suomen urhot lyö heidät takaisin.

Vaan vielä kolmannesti hän ryntää raivoten,
 Ja Suomen joukko — horjuu pakosta vaivojen.
 „Oi kestä hetki vielä, niin Barre jo avun tuo!“

Näin kehoitellen Armfelt miehiinsä voimaa luo.
Mies mieheltä he kaatuu, ei väisty yksikään,
Kun toivo uusi heillä nyt ompi mielessään.

Ei saavu avun tuoja. Barre missä kuhnailee?
Ei ilmau, vaikka saartain jo ryssä tulvailee.
Kas tuolla! jopa viesti jo vihdoin lennättää,
Kannustain ratsuansa paikalle ennättää:
Paennut tappelusta Barre oli joukkoineen,
Vetäynyt tietämättä ta'a metsän taipaleen.

Näin kertoi viestin tuoja. Armfelt ei vastannut.
Vai eikö ilkityötä hän ehkä tarkannut?
Oi kyllä, silmän katse jo selvään tulkitsee,
Mit'eivät jäykät huulet sanoiksi ilmi tee:
Ett' ompi kurja miesi, ken pettää kumppalin,
Vaan kurjimmista kurjin maanpettjää kuitenkin.

Oli päivä jo päättynyt pilvinen,
Oli taistelu tau'onnut,
Joka urhoja niittäen joukottain
Oli aikansa raivonnut.

Viho viimein saatu ol' väistymään
Tuo joukkio pienoinen,
Joka taisteli vielä, kun kaatunut
Oli upseeri viimeinen.

On lippu, mi kenttää kaunistaa,
Sinipunerva valkoinen,
Sepä voitosta ryssäin kertoilee;
Oli ollut se hurmeinen.

Tuli yö. Jopa selkeni taivas myös,
Jopa tuikkivat tähtöiset,
Kuu kultasi vainiot, kangasmaat,
Sekä rantamat metsäiset.

Niin silloinpa keskellä talvi-yön
 Mies kentällä huomattiin,
 Näin lausuvi outo hän ennustain
 Ja katseli tähtöisiin:

„Nukkuos rauhassa, urhot! Kaipaa, Suomi, sä heitä,
 Urhojen kulmillen oi solmios seppel!
 Kohtaan maansa he täytit
 Velvollisuudet.

Kuolonne kumminkaan ei historiaa voi muuttaa,
 Täytymys sittenkin on taipua kohtalon alle,
 Veljestä irroittautu,
 Varttua itse.

Liian kehkeynyt on kansa jo holhottavaksi,
 Toimia itsekseen sekä varttua tahtoo.
 Päättävä hetki jo siintää
 Vuos'sadan taitse.“

Näin puhui outo miesi. Ken lie hän ollutkaan?
 Lie ollut vanha noita tai mielihoure vaan?
 — Mut tanterella kuului kuin raskas huo'ahdus,
 Lie tullut kaatuneilta tai ollut tuulahdus.

Dunckerin kuolo.

(Hörneforsin luona 18⁶/709).

Jo suli nietos kevätlämmön kanssa,
 Ja taisto tuima sai jo lauhtumaan;
 Jo nöyrtyi kansa, joka innoissansa
 Isäinsä maata puolsi kuolemaan.

Etäällä Pohjanlahden tuolla puolla
Peräysi uljas joukko urhojen,
Ja silmä kyynelöi, kun saanut kuolla
Ei eestä maan ja isäin muistojen.

Vaan vaikka Ryssä sotavoiton ryösti,
Niin voitto mainehen jäi Suomelaan;
Ja vaikka kansan kurjuuteen hän syösti,
Tää kansa sortunut ei kumminkaan.

Tuo seppel, Suomi jonka muistoksensa
Sodassa tässä solmi itselleen,
Se luona Hörneforssin loistoksensa
Sai viime helmen, maineheihteen.

Jo viides päivä koitti Heinäkuussa,
Ja hieno rusko huomen-päivyen
Jo välkkyi lainehilla lahden suussa,
Ja kultapilvet liiti häilyen.

Liverrys lintujen soi taivas-alla,
Vaan haudan juhlallista muuten on:
„Nyt voitetaan tai kuollaan kunnialla,“
Näin mietti joukko, valmis taistohon.

Se mies, mi voiton voitti Toivalassa,
On taaskin ryhtynynnä johtamaan,
Ja apunansa hällä johtamassa
On Duncker, sankari tuo kuulu maan.

Ei sanat *) Sandelsin suo rauhaa hälle,
Ne loukkaa uljaan urhon kunniaa.

*) Sandels oli eräässä kahakassa, jossa D. miehineen puu-
varustuksen takaa puolustautui, ivaten kysynyt D:lta pelkurimaisuus-
denko vuoksi hän pinojenkin takaa ammuskeli. Näitä sanoja ei
tuo uljas soturi koskaan unhottanut

Hän hymyy katkerasti elämälle
Ja etsii uhkamielin kuolemaa.

„Ei ollut muuta mulla rikkautta
Kuin urhon maine puhdas, tahraton;
Hän senkin ryöstää multa tahtoo, mutta
Mä hälle näytän: viel' se minun on!“

Jo hetki lyö, mi kutsuu tanterelle,
Jylisten taistotorvet tuossa soi.
Miesjoukko astuu työlle, toiminnalle,
Jo luodit vinkuu, hurme huppeloi.

Kuin ukkospilvi synkkä taivon peittää
Ja saartaa kaikkialta taivahan,
Niin Ryssä ryntää, ylivoimin heittää
Jo pakoisalle joukon uljahan.

Peräysi Ruotsin joukko verkallensa
Ja murhe valtaa miehet, päälliköt —
Mut katso! Duncker vielä urhoinensa
Vakaana torjuu kaikki rynnäköt.

„Käy kuolemaan tai kuole kunnialla,
Se aina ennenhän ol' tehtäväs!“
Ja huuto riemun kaikuu kaikkialla:
Käy eessä, Duncker, käymme jäljessä!

Vihollisjoukko saartoi kierrätellen
Tuon uljaan Koljonvirran sankarin;
Sen keksi Sandels, joka tarkastellen
Tilaansa tutki silmin ankarin.

„Hän onko houkka, vaiko järjeltänsä,
Kun pääätä suoraa käypi kuolemaan?
Vai niin, vai ei hän seuraa käskyänsä,
Hän tuosta kuulla saapi tempustaan.“

Jo ajutantti Gerdten kiiruhtaapi,
Hän käskyineen saa luokse Dunckerin.
„En peräydy“ hän korskan kiellon saapi,
„Te näette Dunckerissa pelkurin!“

Jyristen syöksee tykit kuolon tulta;
Uhkaava saarto-joukko taajenee,
Ja pyssyt paukkaa, sinkoo tanner-multa,
Ja läpi pilyen joukko harvenee.

Jo puna kiukun lensi poskuille,
Nyt Sandelsin, ja silmät tulta löi;
Hän karjui vimmoissansa Gerdten'ille,
Ja polki jalkaa, jotta säkenöi.

Ja uudelleen jo kiiti viesti tänne,
Se sanan toisen Dunckerille tuo:
„Näin kuului käsky päällysmieheltänne,
Te kohta peräydytte muiden luo!“

Ei kuule Duncker, sillä taiston pauhu
Se käskyt päällikönkin kuolettaa;
Hän ryntää, riehuu niinkuin hirmun kauhu,
Ja miestä kymmenkuntaa innostaa.

Mut sattuu vihdoin sankariinkin luoti,
Ja lämmin hurme-tulva pulpahtaa.
Ja miesten toiveet silloin kuiviin vuoti,
Kun Duncker itse maahan horjahtaa.

Pois haihtui hieno huuru viime öinen,
Taas eloon uuteen luonto havautuu.
Ranteelta tuolta keskee pilvi-vöiden
Uus' aamu kirkas meille avautuu.

Levätkööt urhot tappotanterella!
Sä käyös Hörneforssin kartanoon:

Lepääpi Duncker siellä vuotehella,
Nyt kalman kalvokkaana urho on.

On poissa ammon säihky silmän tuiman
On poissa katsantonsa sankarin;
Hän uinuu tuossa jälkeen leikin huiman,
Tää leikki ollut onkin ankarin.

Tuo tumma katse etsii nuorukaista,
Mi hänen vieressään on polvillaan;
Hän katsoo kyynelvirtaa kirkkahaista,
Mi nuorukaisella on poskillaan,

Vaan mikäs silmihin nyt kuolevaisen
Tuon oudon saattoi äkkivälkkehen?
Hän siirtää päänsä luokse nuorukaisen
Hänelle hiljaa, vitkaan kuiskaten:

„Oi, Argillander! veikko, tover' kallis,
Mun kuullos viime pyyntö kuollessain!
Sun Suomehen jos luoja päästä sallis,
Sä multa tervehtiös vaimoain!“

Hän puhui, päätti, kaatui vuotehelle
Ja umpisilmin hetken uinahtaa;
Vaan vaikka näyttää hän jo kuollehelle,
Hän tuosta toipuu, hiljaa kuiskahtaa:

„Ja sano myöskin tätä heidän aina
Halunnehen tää ehkä tyydyttää!“
Näin katkerasti virkkoi urho vainaa
Ja sydän viime kerran sylkähtää.

Se oli silloin!

Muistat kai sä, neito, vainen
 Ajan, jolloin lemmittiin,
 Jolloin suukko polttavainen
 Saattoi tunteet hurmoksiin?
 Se oli silloin!

Muistat vielä, kuinka illoin
 Lehtotietä kuljettiin,
 Kuinka maa ja taivas silloin
 Syleilyhyn suljettiin?
 Se oli silloin!

Muistat kai, kun kulkeissamme
 Illan kuu loi kultiaan,
 Muistat, kuinka huuliltamme
 Valat virtas tulvillan?
 Se oli silloin!

Kun mä lausuin: kau'as lähden,
 Vaan sä muistat mua kai?
 Silloin vanhoit luoja nähdän:
 „Sua lemmin kuollessai!“
 Se oli silloin!

— Vieri viikot, vuodet luisti,
 Kotomaalle matkustin.
 „Vieläköhän armas muisti
 Sulhoansa?“ aattelin.
 Se oli silloin!

Saavuun koito kullan luoksi,
 Riensin vastaan riemussain:
 Mutta immyt, minkä vuoksi
 Kalpenet sä, armahain?
 Se oli silloin

Toisen sormus sormessansa
 Välkkyi kurjan neitosen,
 Toisen suukko huuliltansa
 Poltti poies entisen.

Se oli silloin!

Oi, niin silloin sydän murtui,
 Toivo sammui rinnastain,
 Silloin sielun rauha sortui,
 Iki-haavan sinne sain!

Se oli silloin!

Se oli silloin, kun mä vannoin,
 Ett'en lemmi koskonkaan,
 Koska hänkin, jolle annoin
 Ensi lemmen, petti vaan!

Se oli silloin!

Kohtalon paino.

Ulkona touhuna myrsky jo käy,
 Taivahan tähteä yhtään ei näy,
 Kattavi yö eloton koko maan.
 Yökkö se lentävi matkoillaan.

Synkkä on syksyen tähdetön yö,
 Synkempi sy'än, joka toivotta lyö:
 Yöllähän huomenta toivoa voi,
 Rinnassa mun ei valkene koi.

Kransue

Kurja se ihminen, jok' osakseen
 Kohtalon painavan sai ijäkseen
 Tuntehen kalvavan, jäytävän myös,
 — Murtua silloin on ainoa työs!

Laulajan haudalla.

Joutsenlaulunsa jo lauloi runo-niekka vaieten.
Kylmän kirstun lauta-laidat sulkee maisen jäännöksen.
Siniilmän kirkas tuike sammunut on kerrassaan,
Valjennehet posken ruusut, kalman henki kasvoillaan.

Huulet ennen hunajaiset, jotka laulelmoita soi,
Nyt on Tuoni turmellunna; niin se julma olla voi!
Laannut on jo laulu hellä, sydämmensä sykkinyt
Ammon viime sykehdyksen, ammon lämpö jättänyt.

Muistonseppel solmieltu kulmiansa kaunistaa,
Kanteloinen vierellensä urho tuossa uinahtaa.
Pois on kaiku kanteloisen, rautakielet ruostuneet,
Kyynelistä kaipauksen lienevät ne kostuneet!

Siin' hän lepää rauhassansa, lepää sielun vaivastaan.
Kukat tuoksuu kumpuella, linnut laulaa laulujaan,
Kun hän haudan halla-helmaan kaiho-mielin lasketaan.
Liekö raikas kannel jäänyt ainiaaksi ruostumaan?

Aika rientää: Kuuhut kulkee, vuodet viljoin matkustaa.
Runo-niekan hautakummun hongat, koivut varjostaa.
Ja kun illoin, kevät-illoin tuuli noita heiluttaa,
Ja kun kummun hongistossa kākō kukkuu, leihuttaa,

Onpa silloin kuni nurmen kukat selvään tuoksuais,
Kuni kaunis kanervikko vihreämmän verhon sais,
Silloin uinuu runo-niekka unelmoiden haudassaan:
Maailmasta laulun ääni kuolla ei voi milloinkaan!

Neidon mielet.

I.

Uljas on Suomelan kankahan koivu,
Kaunis ja uljas on harjulla mänty,
Uljaampi näitä on korvessa kuusi.
Kaikista uljain, kaunihin myöskin
Ompi mun mielessä lemmitty sulho.

II.

Lyhyt on Suomessa talvinen päivä,
Lyhempi Pohjolan kesäinen yöhyt,
Lyhythän myöskin on nuoruuden aika.
Lyhipä sentään on immestä ilta,
Jonka hän sulhonsa sylissä viettää.

III.

Pitkä on syksyen tähdetön ilta,
Pitkä on talvisen päivyen suhde,
Pitempi Pohjolan kesäinen päivä.
Kaikista näistäpä pisin on sentään
Sulhoa vuottavan impyen aika.

Matkalla Amerikkaan.

Kuin kaarna keinui laiva vaan
Vienosti aalloilla,
Ja tuuli hiljaa huo'ullaan
Heilutti purjeita.

Mä yksin istuin kannella
Uinaillen, miettien,

Ja tähdet taivaan kaarella
Ne välkkyi tuikkien.

Kirkkaana koitti Pohjassa
Kointähti loistokas,
Ja lempeä ol' hohtonsa,
Katseensa toivokas.

Tuo tähti johti aatteeni
Etäälle Pohjolaan.
Sai sulo Suomi mieleeni,
Mä muistin synnyinmaan.

Mä muistin kalliin koto-maan
Huminan honkien,
Ja kuinka kosket kuohullaan
Riehuivat raivoten.

Loiluista karjanpaimenen
Kaikuivat kalliit,
Vaikk' ammon uupui vaieten
Jo linnun laulelot.

Mä mietin: kenpä soutanee
Nyt koto-lahdellain?
Ja kenpä muistaa joutanee
Minua matkallain?

Mä muistin Pohjan talvi-yön
Ja taivon tähdekkään.
Ja revontulten hohdevyön,
Mi lumoo säihkyllään.

Mä muistin syksy-illan kuun,
Mi hopee-loistollaan
Valaisi laineet lahden suun;
Mä muistin — Pohjanmaan!

Tuo kaiho kasvoi tulvilleen
 Mä mietin, kyyneilin,
 Ja katsoin taaskin tähtöiseen,
 Suruisna huokailin.

Ja on kuin taivon tähtönen
 Ois murheen huomannut,
 Ja on kuin henki tuulosen
 Ois hiljaa huo'annut:

„Sä synnyinmaasi, onneton,
 Oi miksi heititkään?
 Maa vieraan valju, kylmä on,
 Vaikk' päiväyt lämmittää!“

Luonto ja sydän.

Oli kesä. Luonto loisti
 Onnellisna verhossaan.
 Sydän nautti. Kannel soitti
 Lemmen laulun riemussaan.

Tuli syksy. Luonto itki
 Kyyneleinä verhon pois —
 Sydän hyyti, hiljaa sykki,
 Kannelkaan ei riemuin sois.

Syksy syöpyi. Talvi saapui,
 Luonto paljas paleltui —
 Epätoivoon sydän vaipui,
 Kannelkieli takertui.

Talvi taantui. Suvi-päivyt
 Suli kylmän, jäisen maan —
 Sydän, hyyteesen jo käynyt,
 Elpyi toivoin laulamaan.

Vastaväitteitä.

Olla taivast' ei voi maailmassa,
Niinhän kaikki väittää vastahan.
Mitä siitä, kun sun katsehessas
Kaksi taivoo nään mä paistavan.

Loistaa koitar ei voi iltamalla,
Aamuin välkkyvän sen sanotaan.
Valhe tuokin; silloin juurhan aamu
Alkoi syömmessäni koittamaan.

Eihän sataa voine poutasäällä,
Taivon seesnä juuri ollessa?
Voipa kyllä; sainhan kerran olla
Poutasäällä suukko-sateessa.

Eihän onnessa oo onnettuutta,
Sekin harhaluulo onpikin:
Juur' kun onnestani täysin nautin,
Silloin, silloin sen mä hukkasin!

Impeni.

I.

Kaunis on kesäisen iltaman rusko,
Kaunis on nurmella mansikan marja,
Kaunis on onnekas orvokin kukka.
Kauniimpi näitä on muistossa sentään
Poi'alla lemmitty, ihana impi.

II.

Sinerv' on lampuen läikkyvä laine,
Sinervä lähtehen aalloton pinta,

Sinervä lemmikin hempeä kukka.
 Kaikkia näitä on sinerväisempi
 Armahan impeni lempeä silmä.

III.

Puhdas on Pohjolan vilpeä ilma,
 Puhdas on juokseva laaksosen virta,
 Puhdas ja kaino on kielosen kukka.
 Puhtaampi näitä on armahan immen
 Tuntehin puhtain aaltoova rinta.

Lapselle.

Oi kukka raitis rannan,
 Oi lapsi onnekas!
 Eloni ruusut annan,
 Jos aina osanas
 Tuo tunne puhdas olla vois,
 Jos katsehes noin kirkas ois!

Et tunne vielä huolta,
 Et myrskyn maailmaa,
 Et elon varjopuolta,
 Ei vielä mellastaa
 Oo suru saanut rinnassas,
 Et pettynyt oo toivossas!

Oi kukka raitis rannan,
 Oi lapsi onnekas!
 Eloni ruusut annan,
 Jos aina osanas
 Tuo sydän puhdas olla vois,
 Jos katsehes noin kirkas ois!

II.

Kaksi vaalia.

Näin mä kerran kau'an mietin:
Jos nyt vaali oisi mun,
Kumman silloin ottaisin mä,
Vapaudenko toivotun
Vai sen eestä taistelun?

Näin mä kerran toisen mietin:
Vaali jos ois ehdoton,
Kumpi oisi mieluisampi:
Totuus jalo, verraton,
Tai sen etsintäkö on?

Selville jo tuosta pääsin:
Ennen, ennen ottaisin
Vapaudesta taistelun mä,
Totuutt' ennen etsisin,
Valmisna jos saisinkin.

Jalompi on vapautta
Taisto eestä vapauden.
Parempi ja arvokkaampi,
Kuin sen pelkkä saaminen,
Etsintä on totuuden.

Hengen tasavalta.

Kun yksi hallitsi kansoja,
 Oli yksi kaikkien sortaja,
 Hän ainoa puntari oikeuden
 Oli holhoja ihmisten.

Tään yhden tahtoa tirannin,
 Joka „luojan armosta“ valtoihin
 Oli päässyt kai, sitä seurattiin,
 Sen tahtoa peljättiin.

Jopa vihdoin muudan viisastui,
 Tään yhden tahtohon kiivastui:
 „Ken valtahan tuommosen hirviön
 On päästänyt, heittänyt?“

Näin huusi yksi. Ja toisetki
 Ne orjuudestahan virkosi:
 „Niin aivan! mistä hän oikeuden
 Sai sorroksi toisillen?“

Näin vihdoin kansa jo tulistui
 Ylivaltijas sortui, kukistui.
 Maat' itse kansa nyt hallitsee,
 Muka onnesta nautitsee.

En huoli tuosta mä onnestaan;
 Oli ennen sortaja yksi vaan,
 Nyt joukkiot suuret, tuhannet,
 Lyö vangiksi aattehet.

Jos yht' en tahdo mä valtijaa,
 Satakuntaa en myöskään sortajaa.
 Ken kerran joutuvi kahleihin,
 Hän orja on kuitenkin.

Tasavaltaa hengen mä taistelen,
 Yks'valtaa järjen mä intoilen:
 Ain' olkoon yksilön vapaus
 Oma lausua vakuutus.

Mik' ompi syynä.

Mik'onpi syynä, että vähittäisin
 Tää rinta riutuu omaan raivohon?
 Mik'onpi syynä, että nuorra vallan,
 Tää rinta raukka on niin toivoton?

Mik'onpi syynä, että silloin aina,
 Tää liekki kaksin kerroin leimahtaa,
 Kun tuota sammutella pois mä koitan,
 Kun tulta tunteen uneen laulahtaa?

On syynä näihin kaksi immen silmää
 Niin ihanaista, tumman siintävää,
 On syynä näihin kaksi immen huulta,
 Niin ruusunpurppuraista, viehkeää.

On syynä vihdoin posken kainot ruusut,
 Niin hienot, raittihit, niin tervehet;
 — On syynä uhkuava immen rinta,
 — Kun mulle hehku ei sen tuntehet!

Sääliä sekin.

Tehtahassa istuu kyyryssänsä
Orpo-poika nuori työtä tehden.
Köykistyi jo työssä hento selkä,
Riutumahan alkoi rinta raukka.

Tuota nähdä ei voi yhteiskunta,
Säälin tunteet ylivallan saavat:
Laki laaditahan tuosta uusi,
Pojat nuoret joka työstä kielsi.

Talvipakkaisessa orpo kulki
Laihan kuihtuneena kerjäällen,
Kunnes näljissänsä tielle nääntyi —
Ihmissäälistä tuo raukka kuoli!

Alppilassa.

Vapunpäivän kunniaksi kaikui
Alppilasta laulu nuorukaisten.
Raittihisti taivahille nousi
Sävel kirkas toivorikkaan joukon,
Joka riemueli huoletonna. —
Syrjemmällä alla varjokuusten
Istui impi kanssa nuorukaisen.
Lemmen liekelmistä hehkui rinta,
Onnen autuudesta säihkyi silmä,
Iki-rakkautta huulet kuiski.

— — — — —
Vieri vuodet. Taaskin Alppilassa
Ylioppilasten laulu kaikui.
Raittihisti taivahille nousi
Sävel kirkas toivo-rikkaan joukon,

Joka riemueli huoletonna.
 Syrjemmällä alla varjokuusten
 Istui nainen kanssa puolisonsa,
 Halla-kylmyydestä uhkui rinta,
 Silmä tumma pettymystä kertoi,
 Elon tympeyttä huulet tiesi.

Ensi vuokko.

Kasvoi laakson ensi nurmikolla
 Valkovuokko, suven ensimmäinen.
 Raitis, puhdas oli vuokon tuoksu,
 Suloinen ja hertas kukka itse.

Tuli immyt, nuori, ihanainen,
 Vallatonna leikki kukkaisilla:
 Vuokon taittoi, kantoi rinnoillansa,
 Kunnes kuivunehen luotaan heitti.

— — — — —

Vihantana versoi taimi nuori
 Pojan sydämmessä ensimmäinen.
 Raitis, puhdas oli lemmen tunne,
 Nuortea ja reipas nuorukainen.

Tuli immyt, nuori, ihanainen,
 Vallatonna leikki sydämmillä:
 Taimen taittoi, helli rinnoillansa,
 Kunnes kyllästyi ja luotaan heitti.

Nainen.

Enkeliksi taivahasta naista muudan kiittelee,
 Pahan hengen heittiöksi toinen häntä väittelee. —
 En mä kiitä enkeliksi, heittiöksi hauku en,
 Siinä kiitos, siinä moite: nainen onpi ihminen.

Nuoruus.

„Nuoruus! onnen, lemmen aika,
 Nuoruus! aika unelmain,“
 Täänhän kuulla lasna ennen
 Ihmisiltä aina sain.

Tuon mä uskoin, toivoellen:
 Joudu nuoruus luoksehein!
 Joutui nuoruus: kaihomielin
 Huomasinkin pettynein.

Unelmoit' on kyllä mulla,
 Utu-usvaa kaikki vaan.
 Nyt mä toivon, noita ett'ei
 Oisi yhtään ollutkaan!

Samoin ja kuitenkin toisin.

Päivyt laski juuri taakse vuoren,
 Taivon rantehilla rusko väikkyi.
 Kaino kukka sulki kiinni kuoren
 Hiljennellen laine lahden läikkyi.

Tuolla istui niemen rantamalla
 Nuori, hertas, ihanainen impi.
 Vierellänsä istui vasemmalla
 Nuorukainen, päivää kaunihimpi.

Kädet kiertyi pitkin immen vyötä
 Lemmen kuiskehia kuiskatessa.
 Immen kutrit tummenpina yötä
 Häilyi hienon tuulen tuutiessa.

Siinä haaveet ihanaiset kulki,
 Hymyellen vastaisuuskin loisti.
 Syleilyhyn rinta rinnan sulki,
 Sadat suukot kaikki kaihot poisti.

— — — — —
 Vieri tuosta kaksi, kolme vuotta.
 Rantehilla taaskin rusko väikkyi.
 Tuuli huokui leikkiellen suotta,
 Hiljennnellen laine lahden läikkyi.

Tuolla istui niemen rantamalla
 Kalvakkaana, kärsiväinen nainen.
 Vierellänsä istui vasemmalla
 Miesi nuori, mutta kolkonlainen.

Kädet häll' on naisen vyötärillä.
 Nainen kallistuupi häntä vasten;
 Tummat kutrit häilyy ympärillä
 Noiden nuorten, ennen autuasten.

Siinä haaveet unelmoiden kulki,
 Sydän kylmä sykki laimeasti.
 Toivot pettynehet rinta sulki,
 Kumpikin sen huomaa tuntuvasti.

Ne kätken mä rinnassain!

Et siedä sä synkkää katsettain,
 Mun lemmitty impyein!
 „Sä leiki ja naura ja nauti vain“
 Näin neuvoit sä mulle jo tuonnottain —
 Ja *käskystä* sen minä tein.

Mä lauloin, leikin ja riemuitsin,
 Mut' murhe mun mieltäni söi;
 Mä hymyilin, jopa näuroinkin,
 Mut rintani riehuvin liekelmin
 Mua pilkaten, ilkkuen löi.

Mä tyyn' olin myös, kuni laaksossaan
 Tuo uhkuva lähde on:
 Se tyyni ja kirkas on pinnaltaan,
 Mut' pohjalla kiehtelet taisteloan
 Käy pyrkien voittohon.

Se huomaa taistelun, kiehteiden
 Ken pohjahan katseen luo.
 Niin myös jos silmäsi tunteiden
 Pyhimpään sisimmäisehen tunkeiksen,
 Etehespä ne taistelun tuo.

Ylevyys sydämen sekä alhaisuus
 Siell' vimmallä taistelee.
 Elon toivehet nuoret ja toivottuus,
 Yö synkkä ja nouseva päivytt uus
 Sydämmessäni vaihtelee.

Vaan huoletti siellä ne taistelkoot,
 Kunis vartun mä voimiltain,
 Elon päiviä karvaita maistelkoot
 Ja roihuna liekit ne leimutkoot,
 Ne kätken mä rinnassain!

Ken tyventä ikänsä huopailee,
 Hän myrskyä tunne ei.
 Ken valjuna vaivoja huokailee
 Tai murheensa kyynelin suolailee,
 Mies oikea hän ole ei.

Siis impeni nyt sinä oivallat,
 Miks' joskus mä synkäksi käyn:
 Miks' joskus mä, kun sinä naurahdat,
 Tai riemuitset tahi laulahdat,
 Niin kumman oudolta näyn.

Mut anteeksi tuo sinä mulle suo,
 Sydän tanner taistelun on.
 On mullakin hetkiä, jolloin luo
 Sulopaistetta toivon päivyt tuo
 Keskeyttäen taistelun.

Sunnuntaina.

Kaunis, kirkas nyt on aamu,
 Aamu armas sunnuntain.
 Tuolla siintää kirkon haamu,
 Kaikuu kellot kumahtain.

Venhot viiltää järven pintaa,
 Kaikki kirkkoon kiirehtää.
 Valkovaate peittää rintaa,
 Juhlahuivit välkähtää.

Minä kurja synnin lapsi,
 Astun arkivaatteissain,
 Paljas rinta, takkuhapsi,
 Eikä pappi aatteissain.

Minä kuljen kukkulalle,
 Jolla nurmi vihannoi.
 Istun sinne kuusten alle,
 Kuulen kuinka kuuset soi.

Kuulen kuinka linnut laulaa,
 Kuinka laine loiskuttaa,
 Katson kuinka aallot kaulaa
 Sulo saaren rantamaa.

Täällä istun yksin aivan,
 Enkä veisaa, äännä en,
 Näen päällän' sinitaivaan,
 Töitä luonnon katselen.

Avaruus mull' armahampi
 Kirkon kolkkoutta on,
 Luonnon hiljaus rakkahampi,
 Kuin on laulut joukkion.

Häälta.

Syysillan synkkä varjo jo kattaa maiseman,
 Ja paksu pilvinen vyöhyt tulet kätkevi taivahan;
 Niin jylhänä kuohuvi koski, aho, kangasmaa kumajaa,
 Ja mahtavan hyrskyn kanssa syvänteissä hän vahtoa.

Kivenheiton päässäpä siitä tuoll' kartano uljas on,
 Sen keskeä nousevi torni, niin suora ja kaareton.
 Syysiltaman synkät varjot loitompahan siirrähtää,
 Kun suurista ikkunoista valo kirkas välkähtää.

Siell' on niin ihmehen hauskaa, siell' nuoriso riemuitsee
 Elon onnesta uhkuva joukko ilomielellä nautitsee.

Ja poskuet poikien hohtaa, povet paisuvi impysten,
Ja kengät ne vallattomasti lyö tahtia soitollen.

Ei kumma jos posket hohtaa, povet paisuvi impysten,
Ja vallattomasti jos kengät lyö tahtia soitollen:
Hääiltanahan toki sentään kai kaikki ne riemuta voi
Ja tanssia hehkuvin rinnoin, kun hurmaten torvet soi!

Ja morsio, puhdas kuin kielo, mi kylpevi kasteessaan,
Lumouksissansa hän katsoo jalo-otsaa sulhastaan:
„Tää onni on liian suuri ollaksehen maallinen“,
Näin kuiskahtain nojauupi hän sulhonsa rinnoillen.

Ja kynttiläkruunut kirkkaat ne hohtaen leimuilee
Ja vahtovat samppanipullot ujon rintoa rohkaisee.
Jo hohtavi posket, uhkuu naisrinnat täyteläät,
Nyt riemuitaan elämästä, nyt ompihan nuorten häät!

Mut ulkona syksyn yössä liki uhkean kartanon
Siell' seisovi yksin nainen kiven reunalla kallion.
Hän seisovi hurjin silmin, valovirtahan tuijottaa,
Ja syksyen kolkko tuuli hänen kutria heiluttaa.

Povellansa hän käärön kantaa, rinnoillahan lämmittää,
Ja kun kääröstä kuuluvi ääntä, hän äkkiä hätkähtää.
Vaan kartanon kynttiläkruunut ne hohtaen leimuilee
Ja vahtovat samppanipullot ujon rintoa rohkaisee.

Jo hehkuvi posket, uhkuu naisrinnat täyteläät,
Siell' riemuitaan elämästä, siell' onpihan nuorten häät.
— Mut ulkona seisova nainen vilutuudessa värjöttää,
Povellansa hän hellivi lasta, repaleillahan lämmittää;

Vaan kääröstä kirkuva ääni se äidille ilmoittaa:
On tyhjinä äidin rinnat, laps' niistä ei maitoa saa.
Ja silmien kärsivä katse yhä äidillä tummentuu,
Ja huokaus särkevä, synkkä sydämmestään tunkeutuu.

„Voi lapseni, kurja on äitis', vaan taattosi kurjemp' on,
 Lupauksia äitisi uskoi vävyn uljahan moision;
 Niin uskoi äitisi kerran, vaan kohtapa viisastui,
 Sun taattosi uljas petti, hän neitohon armastui.

Mut entä hän ruokaa soisi, ei mulle, vaan lapselleen,
 Jos laskisi nääntyvä äiti etehensä nyt polvilleen? — —
 Oi ei! hänen jalkojen juureen, joka koirana hylkäsi mun,
 Vei köyhältä maineen, rauhan, elon onnen haaveillun,

En konsana taipua voisi anomaan hänen pöydältään.
 — „Niin lapseni, kai sinä myönnyt, ett' ennen me nään-
 nytään!“

Hän painavi raukkaa lastaan hellempähän rinnoilleen,
 Ja syksyen kolkko viima vie silmästä kyyneleen.

Vaan kynttiläkruunut kirkkaat yön selkähän hohteen luo,
 Ja tuulonen soiton tahdit ulos seisojan korviin tuo:
 Siell' hohtavi posket, uhkuu nais-rinnat, täyteläät,
 Siell' riemuitaan elämästä, siell' onpihan nuorten häät.

Mut ulkona kurjan silmä nyt äkkiä leimahtaa,
 Niin hurjan säihkyvä katse yön selkähän tuikahtaa:
 „Oi lapseni! kuolema meille on onnehen suorin tie,
 Sill' tuskinpa helvetissä olo karvaamp', synkemp' lie!

Vaan lapseni kanssa jos tuonne käyn koskehen kuo-
 huavaan,
 Ei meille yhteiskunta suo silloin siunaustaan,
 Ja luojakin meiltä sulkee tien armon ja autuuden,
 Tää onpihan uskonoppi kirkkomme ja pappien.

— Hyvästi sä siunaus sitten, jää kunnia maailman,
 Hyvästi sä ihmiskunta ja autuus taivahan,
 Mä lapseni kanssa ennen käyn hyrskyhyn kosken tuon
 Ja pehmeän haudan siellä näin pienoiselteni luon,
 Kuin näännytän kuoloon häntä; ja jos jäiskin hän elämään,
 Ikipäiviksi kannettavakseen näin äityen sais häpeän“.

Ja hän seisovi hetken siinä, tuli silmistä tuikahtaa,
 Sydän taukovi sykkäilemästä, povi synkästi huo'ahtaa,
 Kuni hurja hän painaltaapi rinnoillehen lapsostaan,
 Ja syöksyvi syksyn yössä vesihyrskyhyn vahtoavaan.

Vaan kartanon kynttilä kruunut ne hohtaen leimuilee
 Ja vahtovat samppanipullot ujon rintoa rohkaisee,
 Siell' hehkuvi posket, uhkuu naisrinnat täyteläät,
 Siell' riemuitaan elämästä, siell' onpihan nuorten häät!

Totuutta huudat.

„Totuutta huudat yhtenään,
 Totuutta toimeen, elämään,
 Totuutta uskoon, rakkauteen,
 Totuutta käytökseen!

Vapautta työlle tietehen,
 Vapautta puheen, aattehen,
 Vapautta sanan, lausunnon,
 Vapautta uskonnon!“

Näin huutelet sä innossas,
 Oot mielestäsi oikeass',
 Kun hengen, aatteen kahlehet
 Sä murtaa koittelet.

Niin luulet, niinhän luulla vois,
 Ett' meilläkin, kuin muilla, ois;
 Vaan erehdys on suuri tää
 Ja siksi vielä jää!

Ei meillä vapa olla saa,
 Ei aatettansa paljastaa,

Ja oma uskon vakuutus
On meillä kauhistus.

Totuutta taas ei elämään
Suvaita meillä mielellään,
Ja puhe suor' on — loukkaus
Ja suuri pahennus!

Sä tokko nyt jo ymmärrät,
Sä turhaan huudat, ryntäjät?
Totuus on meillä mahdoton
Ja vapaus uskonnon.

Neidon silmä.

Impi, kurja sydämmesi
Oli ensin herttaisin,
Jotta säihkyn silmiesi
Päiväksi mä vertailin.

Mutta että silmäs palo,
Joka tunki rintahain,
Oli revontulten valo,
Kylmä, kolkko tietää sain.

Jumalan kestit.

(Mukaelma).

Pidot kerran taivaassa laitettiin,
Kaikk' hyveet kestitiin kutsuttiin.

Tuli pieniä, suuria joukottain —
Jumal' kohteli kaikkia armahtain.

Salin ympäri siellä he istuivat,
Hyvämielin haastelit, nauroivat.

Mut kaukana loukossa neitoa kaks
Jumal' huomasi, arvasi vierahaks.

„Nuo toistaan eivätpä tunnekkään,
Ne mun saattaa täytyvi tuntemaan“.

Kädest' saattoi toisen hän toisen luo:
— „Esitellä mun vieras nyt sulle suo,

Hyväntekeväisyys! sekä kiitollisuus!
Kai mielehen teille on tuttavuus?“

Ah niin, ihan säpsähti neitoset,
— Tutut kuink' oli tuolleen vierauneet?

En rakasta tyyntä.

En rakasta tyyntä mä lahdelman,
En lampea aallotonta!
Ikävää on onnikin ainainen,
Ykstoikkoista aika on rauhainen,
Jos myrskyjä ei ole ollenkaan
Ei ollenkaan,
Vaan kaikki on kiihкотonta.

Ei kuulune tyyneys maailmaan,
On taistelu elämän ehto.
Lepo, rauha ne enteitä kuolon on,
On haudan kolkkous kiihkoton —

Tuli, into se suoraa on elämää
 Se on elämää,
 Jalon, suuren, aattehen kehto!

Kuutamalla.

Istuin kerran taivas-alla
 Kuutamalla
 Tarkastain,
 Kuinka tähdet rauhaisasti,
 Armahasti
 Tuikki vain.

„Ei ne tunne ihmis-huolta,
 Varjopuolta
 Elon tään;
 Ei ne tunne pettymystä,
 Kärsimystä
 Ensinkään!“

Näin mä mietin. Toivoskellen,
 Kaipaellen
 Huudahtin:
 „Oi jos oisin tähtö vainen
 Taivahainen
 Miekkoisin!“

Nautitsisin rauhaisuutta,
 Murhetuutta
 Aina vain,
 Tunteheni tuodittaisin,
 Sammuuttaisin
 Rinnassain.“

Kaduin kohta mietelmääni:
 Sydäntäni
 Vaihda en.
 Sekä myrskyisätä että
 Tyyntä vettä
 Soutelen.

Kevään orvokille.

Kevät koitti, taivahalta
 Päivä paistoi, hellitti,
 Kunnes tuolta nurmen alta
 Pisti päänsä orvokki.

Ei se ihmeen ihanainen
 Ollut kukka raukka tuo,
 Ei se ollut loistavainen,
 Tuoksuaan ei meille suo.

Mutta varhain kevähällä,
 Ruusuja kun kaivataan,
 Voihan silloin orvokkikin
 Olla kaunisteena maan.

Sisällys:

<i>Lukijalle</i>	<i>siv.</i>	<i>5.</i>
<i>Ämmäkoskella</i>	»	<i>7.</i>
<i>Napuen tappelu</i>	»	<i>9.</i>
<i>Dunckerin kuolo</i>	»	<i>12.</i>
<i>Se oli silloin</i>	»	<i>17.</i>
<i>Kohtalon paino</i>	»	<i>13.</i>
<i>Laulajan haudalla</i>	»	<i>19.</i>
<i>Neiden mielet</i>	»	<i>20.</i>
<i>Matkalla Amerikkaan</i>	»	»
<i>Luonto ja sydän</i>	»	<i>22.</i>
<i>Vastaväitteitä</i>	»	<i>23.</i>
<i>Impeni</i>	»	»
<i>Lapselle</i>	»	<i>24.</i>
<hr/>		
<i>Hengen tasavalta</i>	»	<i>26.</i>
<i>Mik' ompi syynä</i>	»	<i>27.</i>
<i>Sääliä sekin</i>	»	<i>28.</i>
<i>Alppilassa</i>	»	»
<i>Ensi vuokko</i>	»	<i>29.</i>
<i>Nainen</i>	»	<i>30.</i>
<i>Nuoruus</i>	»	»
<i>Samoin ja kuitenkin toisin</i>	»	»
<i>Ne kätken mä rinnassain</i>	»	<i>32.</i>
<i>Sunnuntaina</i>	»	<i>33.</i>
<i>Häiiltä</i>	»	<i>34.</i>
<i>Totuutta huudat</i>	»	<i>37.</i>
<i>Neidon silmä</i>	»	<i>38.</i>
<i>Jumalan kestit</i>	»	»
<i>En rakasta tyyntä</i>	»	<i>39.</i>
<i>Kuutamalla</i>	»	<i>40.</i>
<i>Kevään orvokille</i>	»	<i>41.</i>

